

Barnomsorg

Se tabellerna 9 i Barn och deras familjer 2001 Del 1 Tabeller

År 2001 hade 77 procent av alla 1–5 åringar plats i förskolor eller familjedaghem. Av dem fanns 16 procent i enskilda verksamheter. Andelen i enskilda verksamheter ökar. År 1999 var motsvarande andel 10 procent.

Redan bland ettåringar är över 40 procent av barnen inskrivna i förskola eller familjedaghem. Barnomsorg är allra vanligast bland femåringar, 90 procent är inskrivna. Redan bland 6–åringar har andelen minskat. Då har många barn hunnit börja skolan.

Inskrivna barn i olika åldrar

Inskrivna i förskola, familjedaghem eller fritidshem i procent av samtliga barn 2001

1 år	43
2 år	79
3 år	83
4 år	87
5 år	90
6 år	78
7 år	76
8 år	70
9 år	53
10 år	16
11 år	6
12 år och äldre	3
Samtliga barn	51

Källa: Skolverket

Inskrivna barn per kommungrupp

Inskrivna i förskola, familjedaghem eller fritidshem i procent av samtliga barn 2001

Storstäder	78,4
Förortskommuner	78,4
Större städer	78,6
Medelstora städer	75,7
Industrikommuner	73,7
Landsbygdskommuner	71,8
Glesbygdskommuner	71,8
Större övriga kommuner	73,7
Mindre övriga kommuner	71,6
Samtliga kommuner	76,7

Källa: Skolverket

Andelen barn i barnomsorg ökar stadigt för varje år. Det är andelen i förskola (tidigare kallat daghem) och i fritidshem som ökar.

Familjedaghemmen minskar sin andel.

Andel barn inskrivna i förskola, familjedaghem och fritidshem

Inskrivna barn i procent av samtliga barn i åldersgruppen

År	Förskola 1–5 år	Familjedaghem 0–12 år	Fritidshem 5–12 år
1996	55,6	7,5	26,2
1997	58,7	6,6	28,2
1998	61,2	5,8	31,7
1999	63,8	4,9	34,7
2000	66,1	4,1	34,9
2001	67,8	3,6	36,0

Källa: Skolverket www.skolverket.se/fakta/statistik/

Men trots att andelen barn i barnomsorgen ökar, så minskar det totala antalet inskrivna barn. I oktober 2001 var totalt 701 219 barn inskrivna i förskolor, familjedaghem och fritidshem. Motsvarande tal 1999 var 720 100.

Sociala skillnader

Tidigare hade föräldrarnas socioekonomiska tillhörighet ett ganska starkt samband med utnyttjandet av barnomsorg. Barn till tjänstemän hade i högre grad fått betald barnomsorg utanför hemmet antingen som kommunal omsorg eller i form av privat betald omsorg. Men i takt med att barnomsorgen byggts ut har dessa skillnader minskat. Men fortfarande har barn vars föräldrar är arbetare mera sällan barnomsorg än barn med tjänstemannaföräldrar.

Andel barn med kommunal eller privat betald omsorg i olika socioekonomiska grupper 2000/2001. Procent

	Kommunal omsorg	Kommunal + privat betald omsorg
Förskolebarn från 2 år		
Sammanboende föräldrar	69	78
Bägge arbetare	63	75
En arbetare, en tjänsteman	77	82
Bägge tjänstemän	67	87
Ensamstående förälder	87	95
Skolbarn t.o.m. 12 år		
Sammanboende föräldrar	35	36
Bägge arbetare	27	35
En arbetare en tjänsteman	45	37
Bägge tjänstemän	41	44
Ensamstående förälder	44	44

Källa: SCB Undersökningen om levnadsförhållanden

Fler på fritids

Skolbarnsomsorgen (fritidshem och familjedaghem) omfattar barn mellan 6 och 12 år. Det är främst de yngre skolbarnen som finns i skolbarnsomsorgen. I åldersgruppen 6–9 år är två tredjedelar inskrivna i på fritidshem. De övriga barnen i denna ålder har ofta föräldrar som förvärvsarbetar eller studerar på olika tider och turas om att vara hemma med barnen.

De äldre skolbarnen, 10–12 år, får däremot oftast klara sig själva efter skolan. Mindre än vart tionde barn i denna ålder finns i fritidshem eller familjedaghem. Fritidshem har blivit vanligare över åren.

Skolbarn på fritidshem 2001

Inskrivna barn i procent av samtliga barn i åldersgruppen

	6 år	7 år	8 år	9 år	10 år	11 år	12 år
1996	35	60	53	39	11	4	2
1997	41	62	56	39	12	5	2
1998	53	66	60	44	12	5	2
1999	68	71	64	47	13	5	2
2000	70	72	66	48	13	5	2
2001	73	74	68	52	16	6	3

Källa: Skolverket www.skolverket.se/fakta/statistik/

Totalt är det drygt en tredjedel av skolbarnen upp till 12 år som har kommunal omsorg. Det betyder inte att alla övriga barn klarar sig själva efter skolan. En del har privat omsorg av något slag (5 procent). Vanligare är att någon av föräldrarna är hemma (25 procent). Men en tredjedel får klara sig själv.

Statistikkällor

Barnomsorgsstatistik kommer från flera olika källor. Åren 1980, 1983 och 1986–1996 genomförde SCB enkätundersökningar på uppdrag av Socialdepartementet. De avsåg åldrarna 3 månader till 6 år och mätte efterfrågan, familjesituation, sysselsättning m.m. Undersökningen upprepades hösten 1996, nu med Skolverket som uppdragsgivare. Åren 1999 och 2002 genomfördes undersökningen i ny form nu kallad föräldraundersökningen. Huvudpublicering sker hos Skolverket.

På uppdrag av Skolverket samlar SCB varje år in uppgifter om inskrivna barn samt personal i förskola, familjedaghem, fritidshem och förskoleklass från kommunerna. Insamlingen sker i samordning med övrig skolstatistik.

I undersökningen av levnadsförhållande, ULF, ställs årligen frågor om barnomsorg. Urvalets ringa storlek begränsar dock möjligheterna till särredovisningar. De arbetslösa barn är t.ex. en kategori som inte kan beskrivas.

Till barnomsorg räknas förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg. Förskoleverksamheten vänder sig till barn som inte börjat skolan och bedrivs i form av förskola (kommunal eller enskild verksamhet), familjedaghem (dagmamma) och öppen förskola. Skolbarnsomsorgen vänder sig till barn som börjat skolan och omfattar fritidshem, familjedaghem och öppen fritidsverksamhet. De flesta 6–åringar går i skolan och då i skolformen förskoleklass.